

International Baccalaureate Diploma

Extended Essay

Swedish A Category 1

Judas Iskariot: lojal följare eller förrädare

Research question: I vilken utsträckning är Judas Iskariot en lojal följare eller en förrädare i Per Gunnar Evanders *Judas Iskariots Knutna Händer*, och hur skiljer sig Evanders porträtt av Judas Iskariot mot det i *Bibeln*?

Ord: 3954

Innehållsförteckning

Inledning	2
Metodologi	3
Beskrivningen av Judas personen	4
Judas utseende	4
Judas personlighet	6
Judas i relation till de andra apostlarna och Jesus	9
Apostlarnas relation till varandra	9
Apostlarnas relation till Jesus	10
Förräderiet	12
Slutsats	14
Bibliografi	16
Primära källor	16
Sekundära källor	17
Online källor	18

Inledning

Författaren och tv-producenten Per Gunnar Evander föddes 1933.¹ Han debuterade 1965, och därefter har han skrivit pjäser och ett trettiotal romaner. Evanders roman *Judas Iskariots knutna händer* publicerades 1978. Huvudkaraktären i verket är Judas Iskariot - personen vi i århundraden har associerat med förräderi och svek. Lärjungen vars namn har blivit en synonym för ordet förrädare. Själva romanen börjar med apostlarnas resa till Jerusalem där de ska fira påsk, påsken då Jesus blir dömd till döden på korset. Evander väljer att skildra detta händelseförlopp från Judas perspektiv (något man aldrig ser det ifrån). Detta skapar en ny dimension av förståelse för det ökända förräderiet, som enligt romanen snarare visar sig vara en handling som grundar sig i Judas lojalitet och hängivelse för sin mästare Jesus.

Beskrivningen av Judas karaktär har förändrats genom århundraden. Detta kan man tydligt se både i evangelierna och i avbildningarna av den sista måltiden. Judas går från att porträtteras som en girig ond man i Matteusevangeliet till att beskrivas som en personifiering av djävulen i Johannesevangeliet. "Jesus svarade: "Har jag inte själv valt ut er tolv? Och ändå är en av er en djävul?" Han menade Judas, Simon Iskariots son, ty denne skulle förråda honom, och han var en av de tolv."²

Frågan om Judas är en lojal följare eller en förrädare är väsentlig. Vårt samhälles syn på personen vi har gett namnet förrädaren vänds upp och ner, om det visar sig att han inte är det som vi har gett honom namnet för att vara - en förrädare. Jesus säger: "Men här vid bordet med mig finns hans hand som kommer att förråda mig. För Människosonen går bort, som det är bestämt, men ve den människan som förråder honom!"³ Varför Jesus ord är så

---

¹ Nationalencyklopedin. Per Gunnar Evander.

² Joh 6:70-71

³ Luk 22:21-22

fundamentalt viktiga är för att det i Johannesevangeliet är skrivet: “Jesus svarade: “Jag är vägen, sanningen och livet.”⁴ Argumentet att Judas måste vara en förrädare av anledningen att om Jesus ljuger i citatet från Lukasevangeliet (ovan) så innebär det att han går emot det han säger i Johannesevangeliet (ovan) är inte ett fullständigt argument. En av konsekvenserna för hans eventuella lögn vore att man inte längre skulle kunna lita på att allt Jesus sa var sant. Kristendomen mister då en av sina grundpelare. Jesus behöver dock inte ljuga i citatet från Johannesevangeliet (ovan) för att lämna ett utrymme för en lojal Judas. Om Jesus beordrade Judas att förråda honom så kan han säga till andra att Judas är en förrädare, vilket är korrekt, men Judas är samtidigt först och främst en lojal följare till Jesus.

Kontrasten mellan bilden av Judas Iskariot i *Bibeln* och *Evanders Judas Iskariots knutna händer* skapar en konflikt om bilden av Judas, relationen mellan apostlarna och Jesus, samt hur sveket skiljer sig åt. Därför kommer denna uppsatsen att närmare undersöka frågan: I vilken utsträckning är Judas Iskariot en förrädare eller en lojal följare i Per Gunnar Evanders *Judas Iskariots knutna händer*, och hur skiljer sig Evanders porträttet av Judas Iskariot mot det i *Bibeln*?

Metodologi

Uppsatsen baseras främst på *Bibeln* och *Judas Iskariots Knutna Händer*. Problematiken med att jämföra *Bibeln* med romanen är att *Bibelns* skildring av ämnet för denna uppsatsen varierar i varje evangelium, vilket resulterar i att det inte finns en enhetlig beskrivning. Det här beror på att varje evangelist har olika perspektiv som inte alltid stämmer överens med varandra. För att kunna skapa en så enhetlig bild som möjligt användes olika typer av

---

⁴ Joh 14:6

sekundära källor: universitetsuppsatser samt olika historikers och bibelvetares kommentarer inom området.

Beskrivningen av Judas personen

Judas Iskariot är en välkänd gestalt i vårt samhälle. Anledningen till hans kändisskap grundar sig i hans förräderi, och det är där den allmänna kunskapen om honom slutar. Från den dagen det sägs att Judas ska ha förrått Jesus har Judaspersonen utvecklats till mer än skurken i en historia - han har under åren blivit en symbol för svek och förräderi.

Judas utseende

Under medeltiden gjordes många avbildningar och utvecklingar av Judaspersonen.

Avbildningarna fokuserade främst på hans självmord, vilket gjorde honom till en symbol för tvivel och hopplöshet. Trots detta utvecklades han parallellt till ett hatobjekt där han blev en personifiering av satan. Under denna perioden skapades leksaker och lekar med syftet att Judas skulle jagas, brännas, dödas och så vidare.⁵ Successivt blev Judas med tiden mer och mer demoniserad. Detta påverkade både avbildningarna av honom, både med och utan de andra apostlarna, samt beskrivningen av Judas i skönlitterära verk där han var en av karaktärerna. Hans utseende vanställdes för att han skulle uppfylla de stereotypa dragen som samhället då hade av hur en ond person, en skurk, skulle se ut. Judas fick rött hår - ett attribut

---

⁵ Harrison, D. (2005). *Förrädaren, skökan och självmördaren*. 1.uppl. Stockholm: Prisma. s. 20-21

som även tillföll djävulen i medeltida pjäser.⁶ Trots att det blev vanligare och vanligare att Judas avbildades med rött hår hände det att han även avbildades med andra hårfärger. Ett fenomen som var vanligt när en målning gjordes av alla apostlarna tillsammans var att Judas skulle utmärkas på något sätt - allt från att han inte hade en gloria medan alla de andra hade det till att han fick semitiska drag medan de andra blev utan.⁷

Faktum är att vi inte vet hur Judas såg ut eller talade,⁸ dock antas han ha haft ett liknande utseende jämfört med de andra lärjungarna.⁹

Avbildningarna av Judas har förändrats lika mycket som skrifterna och historierna om honom har gjorts under åren.¹⁰ Förändringarna kan bero på att samhället konstant förändras i realtid vilket leder till nya perspektiv och därmed nya utseenden och berättelser om honom.

I romanen beskriver Evander Judas som en ung person med svart hår, ljusbrun hudfärg, kraftigt, välvårdat skägg, stora bruna intensiva ögon och en grovt markerad näsa. Evander beskriver Judas som vacker.¹¹ Det finns ingen skymt av det groteska utseendet konstnärer har gett Judas. Enbart genom Evanders beskrivning av Judas Iskariots utseende gör han sin åsikt tydlig: han ser inte Judas som en ond person - som en skurk. Dock gör Evander det tydligt att Judas har en dialekt som de andra lärjungarna inte har: ”I hela gruppen talar man visserligen arameiska, men alla utom Judas med omisskännlig accent som man lätt kan lokalisera till Galiléen ... Själv talar Judas det slag av arameiska som brukar betraktas som det renaste...”¹²

---

⁶Öhman, K. (2014). Vår bild av förrädaren om gestaltningen av Judas Iskariot i framställning av Den sista måltiden. *Svenska Teologiska Kvartalskrift*. Årg. 90, ss. 10-23. s, 13

⁷ Pillard, J. (1995). *Broder Judas*. 1. uppl. Örebro: Libris. s 13

⁸ Christensen, E. (2011). Jesus gick i lära hos extremist. *Världshistoria*, 20 januari.

⁹ Harrison 2005, s 33-34

¹⁰ Harrison 2005, s 72-77

¹¹ Evander, P.G. (1978). *Judas Iskariots knutna händer*. 1. uppl. Stockholm: Bonniers grafiska industrier. s 28-29

¹² Evander 1978, s 30

Precis som i målningarna av alla apostlarna tillsammans pekar Evander ut Judas från de andra apostlarna.

Judas personlighet

Evanders karaktär Judas Iskariot är en empatisk och trogen individ samtidigt som han är väldigt passionerad. Det han är mest passionerad av är befrielsen av Israel från romarna, vilket han tror är Jesus mål. ”...jag [Judas] menade att det är viktigare att han nu går till verket som vårt folks förlossare, att han krossar medlöpare och förtryckare!”¹³ Hans passion är konstant genom hela romanen. De knutna händerna, vilket redan nämns i titeln på verket, är en symbol för Judas passion gällande befrielsen från romarna. Nävarna symboliserar inte enbart den känsloladdade passionen han har, men också hur långt han är beredd att gå för att befria Israel - Judas är redo att slå sig fri från förtryckarna.¹⁴ Hans passion går inte att undvika. Innan påsken i romanen går Judas för att träffa sin far. Väl där återberättar han för sin blinde far hur Jesus lyckades ge en blind person synen tillbaka. Hans far är kritisk och frågar om det verkligen är möjligt, varpå Judas svarar att han inte tycker att det är viktigt: ”Är det inte viktigt om han [Jesus] är en sån undergörare att han kan ge blinda synen åter! Kan du säga det till mig, Judas? Kan du säga att det inte skulle vara viktigt?”¹⁵ Naiviteten som går hand i hand med hans ålder genomsyrar det här ögonblicket fullständigt. Att Judas kan säga till sin far att möjligheten att få sin syn tillbaka inte är viktig upplever läsaren som väldigt okänsligt då synen var nödvändig för att få arbete i samhället för tvåtusen år sedan. Trots att han i vissa fall kan uppfattas som okänslig är han i romanen även en pålitlig och

---

¹³ Evander 1978, s 109

¹⁴ Pillard 1995, s 87-93

¹⁵ Evander 1978, s 108

ansvarstagande person. Eftersom Judas är den som är ekonomiansvarig innebär detta att han till en viss utsträckning måste ha uppfattats som en pålitlig person. Sammanfattningsvis bygger Evander upp en karaktär som är väldigt passionerad, ansvarstagande och empatisk, samtidigt som Judas naivitet fungerar som en påminnelse om hans unga ålder.

Händelserna i romanen utspelas kronologiskt med Jesus korsfästelse i slutet. Det här innebär att läsaren får se Judas från ett perspektiv där han inte är skyldig till ett förräderi, vilket står i kontrast till Matteus-, Markus- och Lukasevangeliet där Judas kopplas till förräderiet när han presenteras. Läsarna får därför aldrig en annan bild av hur apostlarna och Jesus upplevde Judas utan att förkasta honom för förräderiet.¹⁶ Enbart i Lukasevangeliet kan läsaren se spår av det som Evander visar - en Judas som inte alltid har varit dömd för förräderi. Judas presenteras i Lukasevangeliet som: "... Judas Iskariot, han som blev förrädare"¹⁷, citatet är dock inte översatt på samma sätt i alla upplagor. Bibelöversättningar varierar och ibland får inte läsaren se en Judas som aldrig varit dömd vilket man kan se i en elektronisk version av *King James Bible* då två alternativa översättningar erbjuds: "...han som blev förrädare"¹⁸ och "...han som var förrädaren"¹⁹. I upplagorna där Judas alltid är en förrädare (andra citatet) elimineras chansen av att uppleva en version av en oskyldig Judas per automatik när Judas presenteras som en förrädare.

Genom att ge Judas både bra och dåliga egenskaper gör Evander Judas mänsklig. Författaren skapar en karaktär som läsaren kan ha empati och förståelse för. Vad evangelisterna har gjort är att de har skapat en förrädare som är girig: "Vad vill ni ge mig om jag utlämnar honom åt er?" De räknade upp trettio silvermynt åt honom"²⁰, ondskan personifierad: "... satan för in i

---

¹⁶ Borglin, F. (2017). *Förhärdad eller förmänskligad?* Magister. Göteborgs universitet. s, 17

¹⁷ Luk 6:16

¹⁸ Tecarta Bibel (2019). *King James Version*. Luke 6:16, "...and Judas Iscariot, which also become the traitor"

¹⁹ KJV, Luke 6:16, "...and Judas Iscariot, which also was the traitor"

²⁰ Matt 26:15

Judas, som kallades Iskariot...²¹, självisk och en tjuv: när Maria smörjer in Jesus fötter med ett dyrt balsam berättar Johannes hur Judas motiv att ifrågasätta priset på balsamet enbart gjordes utav själviska anledningar, och fortsätter att beskriva hur Judas har tagit av den gemensamma kassan.²² En person som enbart har dåliga egenskaper blir för läsaren lätt att ogilla. Kontrasten mellan den humana Jesus i romanen och den onda Jesus i Bibeln är enorm. För varje evangelium som publiceras blir beskrivningen av Judas mer och mer extrem då han går från att vara en förrädare till en djävul: “Jesus svarade: ‘Har jag inte själv valt ut er tolv? Och ändå är en av er en djävul.’ Han menade Judas, Simon Iskariots son, ty denne skulle förråda honom, och han var en av de tolv²³, och därmed förmedlar de ingen konkret och universal bild av Judas som individ.

Under åren har många författare försökt skapa ett djupare porträtt av Judas - en Judas med familj, en barndom, ett yrke. Hur de olika verken har beskrivit honom varierar drastiskt, allt från att författaren försöker oskyldigförklara Judas²⁴ till att han blir syndabocken.²⁵ En av författarna (förutom Evander) som har inkluderat Judas Iskariot i några av sina verk är Selma Lagerlöf. Hon beskriver Judas i *Kristuslegender* (1904) som ambivalent, men i en annan berättelse ur samma samling beskriver hon honom som skuldmedveten och desperat. Några år senare i *Höst* (1933) skildrar hon Judas som en gestalt som “...aldrig kunnat välja mellan hat och kärlek ... ständigt bäras bort från ena stället till det andra.”²⁶ Precis som Lagerlöf inte håller sig till en beskrivning av Judas varierar skildringarna av Judas i alla texter. Det som

---

²¹ Luk 22:3

²² Joh 12:4-6

²³ Joh 6:70-71

²⁴ Pillard, J. (1987). *Bibliska antihjältar*. *Signum*, vol. 4.

²⁵ Harrison 2005, s 77-79

²⁶ Pillard 1995, s 65

står sant, även om det har gjorts försök att oskyldigförklara honom, är att han förblir "... arketypen av en förrädare."²⁷

Hur porträttet av Judas Iskariot i Evanders roman skiljer sig mot det i Bibeln är tydlig: Evanders porträtt av Judas har både bra och dåliga sidor, vilket resulterar i att karaktären uppfattas som mer mänsklig jämfört med Bibelns porträtt av honom där han enbart har dåliga egenskaper. Det evangelierna är överens om är att Judas är en förrädare.

Sammanfattningsvis finns det ingen universal eller 'rätt' bild av Judas, då evangelierna inte uppger en enig bild av Judas som person.

Judas i relation till de andra apostlarna och Jesus

Apostlarnas relation till varandra

Evander gör det tydligt att det främsta som förenar lärjungarna emellan är deras tro på Jesus som Messias. I deras tro på Jesus finns en gemenskap och en förståelse som skapar ett unikt band dem emellan. Per Gunnar Evander beskriver gemenskapen bland de tolv som om: "Det kändes nästan som att komma hem, som att rusa rakt in i värmen och tryggheten igen."²⁸

Detta tyder på att det finns en otrolig samhörighet i gruppen. Dock vill Evander framhäva att apostlarna sinsemellan lever i ett främlingskap. Deras kunskap om varandra är minimal då de inte pratar om sina bakgrunder eller erfarenheter. Det som för dem samman är tron, hängivenheten och respekten gentemot Jesus.

I romanen skildrar Evander, genom att ha Judas Iskariot som huvudperson, apostlarnas vardag, vilket Bibeln berättar väldigt lite om. På grund av att evangelierna är Jesus

---

²⁷ Löfstedt, T. (2014). Förrådde Judas Jesus - eller överlämnade han honom bara? *HumaNetten*, Nr 32, ss. 55-66. s 55

²⁸ Evander 1978, s 135

vittnesbörd ligger inte fokuset på apostlarna utan på Jesus. Därmed är informationen i *Bibeln* om lärjungarnas relation sinsemellan begränsad. Jesus uppmuntrar dock deras gemenskap och samhörighet, vilket vi kan se när han väljer att tvätta deras fötter. Samhörigheten han försöker att lägga grunden för är grundad precis som i romanen på de tolv hängivenhet för Jesus och hans uppdrag.

Något som är viktigt att diskutera är att *Judas Iskariots knutna händer* är en roman med ett modernt perspektiv. Det innebär att synen författaren har på samhörighet och gemenskap inte behöver vara densamma som det var för över 2000 år sedan då händelse i evangelierna ägde rum på grund utav att samhället förändras och utvecklas.

Apostlarnas relation till Jesus

Vissa i lärjungagruppen i romanen har en närmare relation till Jesus än andra.²⁹ Det är främst bröderna Jakob och Johannes samt Simon Petrus som är närmast Jesus. Grupperingarna inom gruppen talar om en hierarki i gruppen där alla inte har samma förutsättningar eller förmåner. Även i evangelierna kan läsaren se hierarkin inom gruppen med Jesus på toppen. Ett exempel från *Bibeln* på hierarkin i gruppen hittas i Matteusevangeliet: "När Jesus hade avslutat befallningarna till sina tolv lärjungar gick han därifrån ...".³⁰ Det här exemplet gör det tydligt att Jesus är apostlarnas 'mästare' som de frivilligt följer. Trots hierarkin i romanen beskriver Evander apostlarna som en enhet där alla lärjungarna förutom Jesus är inkluderad. Jesus hänvisas dock till som "mästaren"³¹. Denna titeln tillåter Jesus att röra sig utanför de ramarna apostlarna rör sig inom. Ett exempel på detta är när Jesus smörjs in med dyrt balsam och

---

²⁹ Evander 1978, s 58

³⁰ Matt 11:1

³¹ Evander 1978, s 23

därmed går emot sitt eget budskap om “den materiella rikedomens förbannelse”³². Scenen fortsätter med att alla lärjungarna protesterar mot insmörjningen, vilket resulterar i att Jesus säger: “De fattiga har ni alltid bland er, men mig har ni inte alltid!”³³ Det här citatet är väldigt likt vad Jesus säger i samma scen i evangelierna, då han i Matteusevangeliet säger: “...Varför gör ni kvinnan ledsen? Hon har gjort en god gärning mot mig. De fattiga har ni alltid hos er, men mig har ni inte alltid.”³⁴ Precis som i romanen reagerade alla lärjungarna även i evangeliet på användandet av det dyra balsamet. Under det här skeendet är romanens skildring väldigt lik, om inte identisk med handlingen i Matteusevangeliet. Vad Jesus vill säga med detta (se citat ovan) i evangelierna är att Gud är den som ska värderas högst, men det budskapet är inte vad lärjungarna i romanen uppfattar. Apostlarna i romanen tror att Jesus genom att han säger detta sätter sig över de fattiga vilket motsäger vad han tidigare har sagt -att han är deras beskyddare och vän.

Evander skildrar hur lärjungarna i majoriteten av fallen inte har en aning om vad Jesus planerar eller vad som kommer att hända. Författaren skriver: “I så fall kommer apostlarna inom sinom tid att få besked”³⁵, vilket bekräftar att apostlarna oftast inte är inkluderade i planeringen av gruppens framtid. Det här är ännu ett sätt som Jesus position som mästare blir tydligt. Frågan är om Jesus inte har rätt till att värderas som mer, eftersom att han är Messias. Att Jesus tilltalas med pronomenet mästaren speglar inte enbart hans position som Messias utan även lärjungarnas vördnad gentemot honom. Trots hierarkin är apostlarna och Jesus vänner enligt Evander och samtliga evangelier. Vissa bibelforskare tror dock att Jesus under sin tid på jorden kan ha setts som någonting mer än en mänsklig lärare.³⁶ Om detta är fallet så

---

³² Evander 1978, s 74

³³ Evander 1978, s 77

³⁴ Matt 26:10

³⁵ Evander 1978, s 34

³⁶ Hellgren, S. (2017). “*Ni kallar mig herre*”. Kandidatuppsats. Umeå universitet. s 15

förändras relationsdynamiken i gruppen ytterligare. Trots hierarkin i gruppen uttrycker Jesus i evangelierna hur viktig gemenskapen är genom att säga: "Sannerligen, jag säger er: en tjänare är inte förmer än sin herre, och en budbärare inte förmer än den som sänder honom."³⁷ Jesus budskap, tro och kärlek är vad som förenar gruppen.

Det som förenar gruppen - Jesus budskap, tro och kärlek - står sant både för romanen och evangelierna. De här likheterna tyder på att Evander använde evangelierna som ett redskap för att beskriva och bygga upp historien berättad i romanen och relationerna mellan apostlarna.

Förräderiet

Från ett historiskt perspektiv anses det saknas motiv för att ändra eller hitta på förräderiet i efterhand, därför tror man att förräderiet har inträffat. Vilket eller vilka motiv Judas hade för att ange Jesus är oklart.³⁸ Det finns dock forskare som på lingvistiska och teologiska grunder betvivlar att Judas handlingar ursprungligen klassificerades som ett förräderi.³⁹ En av definitionerna av att förråda definieras av Svenska Akademiens Ordbok som att "bryta sin trohet",⁴⁰ vilket inte händer i romanen.

Evander skildrar hur Jesus under sista måltiden inte pekar ut någon vid namn utan först; "...letar sig omkring runt bordet, precis som han tvekade, som om han inte hade bestämt sig för vem han skulle ge brödet till."⁴¹ Till skillnad från evangelierna har inte förräderiet ägt rum före påskmåltiden. I evangelierna förändras beskrivningen av förräderiet i varje evangelie, allt från översteprästens roll till beskrivningen av den sista måltiden förändras. Det så kallade

---

³⁷Joh 13:16

³⁸ Christensen 2011

³⁹ Löfstedt 2014, s 55

⁴⁰ Svenska Akademiens Ordbok

⁴¹ Evander 1978, s 152-153

‘förräderiet’ är i *Judas Iskariots knutna händer* ett uppdrag som Jesus befäller Judas att genomföra: “... han [Judas] inte hade något annat val än att rätta sig efter vad nu mästaren hade givit honom i uppdrag.”⁴² Hans tankar om uppdraget och vad konsekvenserna kan vara framhäver hans naivitet, ålder och passion. Vad Judas, i romanen, vill är att befria Israel från romarna, och på grund av det blir han blind för alla andra möjliga följder av mötet mellan honom och översteprästerna. Det som står sant oavsett hans ‘blindhet’ är att han inte är en förrädare, han är lojal och trogen följare till Jesus som har missförstått hans budskap. Evander väljer att avsluta romanen med att skriva: ”Och ännu är han mycket ung”⁴³, vilket därmed betonar Judas ålder och naivitet vilket ökar läsarens empati och medkänsla för honom. Att förkasta en vuxen individ som vet bättre är enkelt, men att förkasta en ung person som inte visste bättre är svårare. Till skillnad från romanen förändras Judas motiv för sina handlingar i varje evangelie på grund av deras olika beskrivningar av Judas Iskariots personlighet. Att motivet för förräderiet skulle vara girighet verkar dock löjligt då summan pengar är så pass liten.⁴⁴ Samt att han har tillgång till mer pengar än den summan som ges till honom genom att enbart ta apostlarnas kassa.

Några forskare tror, på lingvistiska och teologiska grunder, att förräderi inte är rätt ord för Judas handlingar. Förråda är ett ord som har blivit översatt från paradidomi, vilket även kan översättas till överlämna. Skillnaden mellan att Judas skulle ha överlämnat eller förrått Jesus är ganska stor, då överlämna är ett mycket mildare ord jämfört med förråda. Det som är speciellt med översättningen av paradidomi är att den alltid i association med Judas översätts till förråda men att ordet annars översätts till överlämna.⁴⁵ Förutom diskussionen om huruvida

---

⁴² Evander 1978, s 154

⁴³ Evander 1978, s 198

⁴⁴ Harrison 2005, s 34

⁴⁵ Hall, C. (2015). *Framställningen av Judas Iskariot: en förändringsprocess?* Magister. Linnéuniversitetet, Institutionen för kulturvetenskaper. s 14 -16

paradidomi har blivit korrekt översatt finns det även andra vittnesmål i evangelierna som gör att läsaren kan börja tvivla på definitionen av Judas som en förrädaren. Det står skrivet: “”Men det är en av er som inte tror.” Jesus visste redan från början vilka som inte trodde och vem som skulle förråda honom”⁴⁶, vilket får läsaren att ifrågasätta varför Judas skulle få vara med i den inre kretsen om det inte fanns en plan bakom detta. Enligt vissa kan detta vara Guds sätt att visa och förmedla sin kärlek och budskapet om att vi har en fri vilja och därmed att vi själva aktivt måste bestämma vem vi ska följa. För andra växer istället idén fram om att Judas handlingar är predestinerade för att Jesus skulle uppfylla profetian om Messias, och därför kan inte Judas handlingar klassificeras som förräderi⁴⁷ - “Utan Judas, ingen Jesus.”⁴⁸

Slutsats

Evander använder en berättarteknik som liknar den i *Bibeln*. Partier av romanen verkar också vara baserad på händelser som beskrivs i evangelierna, exempelvis beskrivningen av när kvinnan smörjde in Jesus med dyrt balsam samt när den blinde tiggaren får sin syn tillbaka av Jesus. Det går dock inte att komma ifrån att *Judas Iskariots knutna händer* är skriven på ett modernare sätt än vad *Bibeln* är. Skepticismen Judas har i romanen gällande underverken är onaturlig i den tid händelseförloppet utspelar sig. En modern uppfattning av underverken verkar snarare vara det som Judas uttrycker i romanen, då han ifrågasätter hur verkliga och sanna Jesus kraftgärningar verkligen var.⁴⁹

---

⁴⁶ Joh 6:64

⁴⁷ Harrison 2005, s 59-64

⁴⁸ Pillard 1995, s 175

⁴⁹ Pillard 1995, s 87-93

Apostlarnas sammanhållning är både i romanen och evangelierna baserad på tron och lojaliteten till Jesus. Trots denna hängivelse kan läsaren se samma misstolkning i både romanen och evangelierna av Jesus budskap. I Johannesevangeliet står det: "Men Jesus, som förstod att de tänkte tvinga honom med sig för att göra honom till kung, drog sig undan till bergen igen, i ensamhet."⁵⁰ Romanens motsvarighet till detta är Judas misstolkning av Jesus budskap. Både romanen och *Bibeln* gör det tydligt att Jesus inte strävar efter att bli en gerillaledare - "Det begriper du väl att han inte kan vara nån som kommit för att befria oss"⁵¹, "Människosonen har inte kommit för att bli tjänad utan för att tjäna."⁵²

Beskrivningen av Judas är något som skiljer romanen och *Bibeln* åt drastiskt. Då romanen beskriver Judas som passionerad, vacker, naiv och ung; jämfört med evangelierna som beskriver Judas som girig, en förrädare, en tjuv och ondskan personifierad. Med dessa beskrivningar kan slutsatsen snabbt nås att det inte är samma person som beskrivs. Det kan dock vara så att evangelierna har genomgått en efterkonstruktion.⁵³ Forskare är än idag inte överens när varje evangelie skrevs eller i vilken ordning, dock antas det första evangeliet vara skriven runt fyra decennier efter Jesus verksamhet.⁵⁴ De decennierna lämnar ganska mycket utrymme till förändringar av original berättelserna för att inte tala om påverkan samhällets förändringar kan ha haft på dem. "Det är omöjligt att idag avgöra om någon av våra uppgiftslämnare faktiskt ger en korrekt skildring."⁵⁵ Detta i kombination med att evangelierna inte ger en enhetlig bild av Judas gör det omöjligt att veta om Per Gunnar Evanders karaktär Judas är samma lärjunge som följde Jesus för över två tusen år sedan. Av det som står skrivet i *Bibeln* kan slutsatsen dock dras att Judas Iskariot inte är samma individ som Judas i *Judas*

---

⁵⁰ Joh (6:15)

⁵¹ Evander 1978, s 132

⁵² Christensen 2011

⁵³ Christensen 2011

⁵⁴ Svenska Bibelsällskapet. *Varför är evangelierna så lika varandra?*

⁵⁵ Harrison 2005, s 28

Iskariots knutna händer. Vad Evander gör är han försöker oskyldigförklara Judas från det han är skyldig till i *Bibeln* - förräderiet. Något som kännetecknar Evanders val av karaktärer är att de ofta är "...ensamma människor som längtar efter förståelse och bekräftelse"⁵⁶, vilket stämmer bra överens med Judaspersonen.

Svaret på frågan: I vilken utsträckning är Judas Iskariot en förrädare eller en lojal följare i Per Gunnar Evanders *Judas Iskariots knutna händer*, och hur skiljer sig Evanders porträtt av Judas Iskariot mot det i *Bibeln*? Evander berättar om en lojal Judas som har stunder fyllda med osäkerhet. Judas är i romanen från början till slut lojal även om han i vissa stunder tvivlar. Skildringarna av Judas som karaktär skiljer sig åt mellan romanen och *Bibeln*. I romanen ser vi en mänsklig Judas med bra och dåliga sidor, medan evangelierna visar en förrädare utan några goda egenskaper.

Bibliografi

Primära källor

Evander, P.G. (1978). *Judas Iskariots knutna händer*. 1. uppl. Stockholm: Bonniers grafiska industrier.

Svenska Bibelsällskapet (2000). *Bibeln*. Stockholm: Verbum förlag AB.

---

⁵⁶ Evandersällskapet (2019). *Biografi*.

Tecarta Bibel (2019). *King James Version*. Tillgänglig: <https://tecartabible.com/bible/John+1>
[2019-09-18]

Sekundära källor

Borglin, F. (2017). *Förhärdad eller förmänskligad?* Magister. Göteborgs universitet.
Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/51991> [2019-05-02]

Hall, C. (2015). *Framställningen av Judas Iskariot: en förändringsprocess?* Magister.
Linnéuniversitetet, Institutionen för kulturvetenskaper. Tillgänglig:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783983/FULLTEXT01.pdf> [2019-05-06]

Harrison, D. (2005). *Förrädaren, skökan och självmördaren*. 1.uppl. Stockholm: Prisma.

Hellgren, S. (2017). "Ni kallar mig herre". Kandidatuppsats. Umeå universitet. Tillgänglig:
<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1183297/FULLTEXT01.pdf> [2019-05-02]

Löfstedt, T. (2014). Förrådde Judas Jesus - eller överlämnade han honom bara? *HumaNetten*,
Nr 32, ss. 55-66. Tillgänglig: <https://open.lnu.se/index.php/hn/article/download/313/299/>
[2019-05-06]

Pillard, J. (1995). *Broder Judas*. 1. uppl. Örebro: Libris.

Öhman, K. (2014). Vår bild av förrädaren om gestaltningen av Judas Iskariot i framställning av Den sista måltiden. *Svenska Teologiska Kvartalskrift*. Årg. 90, ss. 10-23. Tillgänglig:

<https://journals.lub.lu.se/STK/article/download/11252/9765/> [2019-05-02]

Online källor

Christensen, E. (2011). Jesus gick i lära hos extremist. *Världshistoria*, 20 januari. Tillgänglig:

<https://varldenshistoria.se/samhalle/religionshistoria/jesus-gick-i-lara-hos-extremist>

[2019-08-07]

Evandersällskapet (2019). *Biografi*. Tillgänglig:

<http://www.evandersallskapet.se/index.php?pageid=1> [2019-05-16]

Nationalencyklopedin. Per Gunnar Evander. Tillgänglig:

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/per-gunnar-evander> [2019-05-16]

Pillard, J. (1987). Bibliska antihjältar. *Signum*, vol. 4. Tillgänglig:

<http://www.signum.se/archive/read.php?id=3189> [2019-08-07]

Svenska Akademiens Ordbok. (1927). Förråda. Tillgänglig:

<https://www.saob.se/artikel/?seek=f%C3%B6rr%C3%A5da&pz=1> [2019-08-28]

Svenska Bibelsällskapet. *Varför är evangelierna så lika varandra?* Tillgänglig:

<https://www.bibeln.se/bibelvetenskap/artiklar/2011/01/20/varfor-ar-evangelierna-sa-lika-varandra/> [2019-08-29]

